

**BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARI TARBIYASIDA
OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIKNI TASHKIL
ETISH METODIKASI****Fayziyeva Madinabonu Sohibjon Qizi**Osiyo Xalqaro Universiteti Ta'lim va
tarbiya nazariya va metodikasi yo'nalishi
2-kurs magistrantiIlmiy rahbar: **Tilavova Matlab Muhamadovna (PHD)**

Annotatsiya: *Boshlang'ich ta'lim tizimi shaxsning intellektual, ma'naviy-axloqiy hamda ijtimoiy-psixologik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan uzluksiz ta'limning dastlabki bosqichi hisoblanadi. Aynan ushbu davrda bolada ta'limga bo'lgan munosabat, xulq-atvor me'yorlari, ijtimoiy faollik, mas'uliyat va mustaqil fikrlash kabi muhim sifatlar shakllana boshlaydi. Ushbu jarayonda ota-onalar bilan hamkorlikni samarali tashkil etish boshlang'ich sinfi o'quvchilarini har tomonlama tarbiyalashning muhim sharti sifatida namoyon bo'ladi.*

Mazkur annotatsiyada boshlang'ich sinfi o'quvchilarini tarbiyalashda ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasining nazariy asoslari, pedagogik tamoyillari hamda ijtimoiy-psixologik jihatlari tahlil etilgan. Oila va maktab o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni, shakllari va usullari ochib berilib, ularning o'quvchilarning ta'lim jarayoni, shaxsiy rivoji, ijtimoiy moslashuvi va psixologik farovonligiga ko'rsatadigan ta'siri yoritilgan. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, pedagogik muloqot madaniyati va hamkorlikka

yoʻnaltirilgan metodlardan foydalanish masalalariga alohida eʼtibor qaratilgan.

Tadqiqot natijalari boshlangʻich taʼlim jarayonida ota-onalar bilan tizimli, maqsadli va uzviy hamkorlikni yoʻlga qoʻyish oʻquvchilarning tarbiyaviy rivojlanishini taʼminlashda samarali omil ekanligini asoslab beradi.

Kalit soʻzlar: boshlangʻich taʼlim, tarbiya jarayoni, ota-onalar bilan hamkorlik, oila va maktab integratsiyasi, ijtimoiy-psixologik omillar, pedagogik metodika, tarbiyaviy faoliyat.

Аннотация: Система начального образования представляет собой важнейший этап непрерывного образования, в рамках которого формируются интеллектуальные, нравственные и социально-психологические основы личности ребёнка. Именно в младшем школьном возрасте закладываются ценностные ориентиры, нормы поведения, учебная мотивация и навыки социального взаимодействия. В связи с этим организация эффективного сотрудничества школы с родителями приобретает особую педагогическую значимость.

В данной аннотации раскрываются теоретические основы, педагогические принципы и социально-психологические аспекты методики организации взаимодействия с родителями в процессе воспитания учащихся начальных классов. Рассматриваются содержание, формы и методы сотрудничества семьи и школы, а также их влияние на учебную успешность, социальную адаптацию и психологическое благополучие младших школьников. Особое внимание уделяется роли учителя как координатора воспитательного процесса, его профессиональной компетентности и культуре педагогического общения с родителями.

Результаты исследования подтверждают, что системное, целенаправленное и взаимосогласованное сотрудничество семьи и школы является одним из ключевых факторов повышения эффективности воспитательной работы в начальном образовании.

Ключевые слова: начальное образование, воспитательный процесс, сотрудничество с родителями, семья и школа, социально-психологические аспекты, педагогическая методика, профессиональная компетентность учителя.

Annotation: Primary education is a fundamental stage of lifelong learning during which the intellectual, moral, and socio-psychological foundations of a child's personality are formed. At this stage, students develop learning motivation, behavioral norms, social skills, and value orientations that significantly influence their further development. Therefore, organizing effective cooperation between school and parents is considered a key factor in ensuring successful upbringing and holistic development of primary school students.

This annotation analyzes the theoretical foundations, pedagogical principles, and socio-psychological aspects of the methodology for organizing cooperation with parents in the upbringing of primary school students. The content, forms, and methods of family–school interaction are examined, as well as their impact on students' academic achievement, social adaptation, and psychological well-being. Special attention is paid to the role of the teacher in managing and coordinating cooperation with parents, developing professional competence, and establishing constructive pedagogical communication.

The research findings indicate that systematic, purposeful, and well-organized cooperation between family and school significantly enhances the effectiveness of the educational and upbringing process in primary education.

Keywords: *primary education, upbringing process, cooperation with parents, family–school partnership, socio-psychological factors, pedagogical methodology, teacher professional competence.*

Boshlang'ich ta'lim jarayonida ota-onalar bilan samarali tashkil etilgan hamkorlik nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi, psixologik barqarorligi hamda axloqiy yetukligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ota-onalarni ta'lim-tarbiya jarayonining faol subyeksi sifatida jalb etish orqali maktab va oila o'rtasida uzviy va yagona pedagogik ta'sir muhiti shakllanadi. Natijada bu hamkorlik o'quvchining har tomonlama va mukammal rivojlanishini ta'minlashga zamin yaratadi. Oila va maktab o'rtasidagi aloqa: Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi ochiq muloqot bolaning ta'lim jarayonida muhim rol o'ynaydi. Maktabda o'tkaziladigan uchrashuvlar, ochiq eshiklar kunlari va onlayn platformalar orqali hamkorlik mustahkamlanadi. Ijtimoiy qadriyatlarning shakllanishi: Ota-onalar bolaga axloqiy va ijtimoiy qadriyatlar (masalan, hurmat, mas'uliyat) o'rgatishda maktab bilan birgalikda ishlaydi. Bu bolaning sinfdagi xulq-atvori va tengdoshlari bilan munosabatlariga ta'sir qiladi. Jamoatchilik ishtiroki: Ota-onalar maktab tadbirlari (sport musobaqalari, bayramlar) va loyihalarida ishtirok etib, ijtimoiy hamkorlik muhitini yaratadi, bu esa bolalarda jamoa ruhini rivojlantiradi. Psixologik jihatlari: Bolaning o'ziga xosligini qo'llab-quvvatlash: Ota-onalar va o'qituvchilar bolaning individual xususiyatlarini (qobiliyat, qiziqish, temperament) hisobga olib, unga mos ta'lim usullarini qo'llashi kerak. Bu bolaning o'ziga ishonchini oshiradi. Emotsional barqarorlik: Ota-onalarning maktab bilan hamkorligi bolada xavfsizlik va qo'llab-quvvatlanish hissini shakllantiradi.

Muammolar: Ota-onalarning haddan tashqari bosimi yoki aksincha, e'tiborsizligi bolaning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, o'qituvchilarning ota-onalarga noto'g'ri munosabati hamkorlikni qiyinlashtiradi.

Uyga tashriflar: Pedagoglar tomonidan o'quvchining yashash sharoitlari va oilaviy muhitini ko'zdan kechirish.

Psixologik jihatlar:

Boshlang'ich sinf o'quvchilari psixologik rivojlanishning maxsus bosqichida bo'lib, ular ko'proq ota-onalarning psixologik yondashuvi va qo'llab-quvvatlashiga muhtojdir. Ushbu yoshdagi bolarda o'ziga bo'lgan ishonch, ijobiy o'zini baholash, mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish kabi shaxsiy sifatlar shakllanib boradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ota-onalar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish uchun quyidagi asosiy shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- **Ota-onalar yig'ilishlari:** Maktab hayoti, o'quv dasturlari, bolalarning bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi haqida ota-onalarga batafsil axborot berish.
- **Individual suhbatlar:** Har bir o'quvchi bilan alohida ishlash maqsadida ularning ota-onalari bilan shaxsiy muloqotlar tashkil etish.

Psixologik seminar va treninglar: ota-onalarga farzand tarbiyasiga oid nazariy tavsiyalar bilan bir qatorda amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan mashg'ulotlarni tashkil etish.

Onlayn muloqot vositalari: Telegram messenjeri, telefon aloqasi va elektron pochta orqali ota-onalar bilan muntazam va uzluksiz axborot almashinuvini yo'lga qo'yish.

“Ochiq eshiklar kuni”: ota-onalarning ta’lim jarayonida bevosita ishtirok etishi orqali maktab faoliyati, darslarning tashkil etilishi hamda o’quvchilarning o’quv muhiti bilan yaqindan tanishishiga imkon yaratish.

Amaliy tavsiyalar : Muntazam muloqot: Ota-onalarga bolaning o’qishdagi yutuqlari va xulq-atvori haqida doimiy ravishda ma’lumot berish. Training va seminarlar: Ota-onalarga bolalar psixologiyasi va tarbiyasi bo’yicha treninglar tashkil qilish. Moslashuvchan yondashuv: Har bir oilaning ijtimoiy va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda individual yondashuv qo’llash. Texnologiyadan foydalanish: Elektron jurnallar, guruh chatlari va boshqa onlayn vositalar orqali hamkorlikni soddalashtirish. Bugungi kunda boshlang’ich ta’lim tizimida ta’lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish, o’quvchilarda chuqur bilim, ko’nikma va malakalarni shakllantirish, shuningdek, ularda shaxsiy fazilatlarining rivojlanishida ota-onalar bilan samarali pedagogik hamkorlik muhim o’rin tutadi. Ayniqsa, zamonaviy ta’lim jarayoni – bu faqat maktab va o’qituvchining emas, balki oila va jamiyat bilan birgalikda olib boriladigan murakkab, ko’p qirrali faoliyatdir. Shuning uchun ham boshlang’ich sinf o’quvchilari tarbiyasi va ta’lim sifati to’g’ridan-to’g’ri oila-maktab aloqalarining sifatiga bog’liqdir. O’qituvchining ota-onalar bilan muloqot o’rnatishdagi didaktik, metodik va kommunikativ kompetensiyasi ham muhim ahamiyatga ega. Muvaffaqiyatli pedagogik hamkorlikning asosi – bu o’zaro ishonch, hurmat, ochiq va samimiy muloqot, umumiy maqsad sari harakat qilishdir. Hamkorlikni yo’lga qo’yishning dastlabki bosqichi ota-onalarni pedagogik jarayonning faol ishtirokchisi sifatida tan olishdan boshlanadi. Bu jarayonda ota-onalarning ma’lumot darajasi, tarbiyaviy tajribasi hamda ijtimoiy mavqei o’rganilib, farzandning ehtiyojlari va qiziqishlariga mos pedagogik yondashuv shakllantiriladi. Shu bilan birga, pedagog oila muhitining pedagogik saviyasi va psixologik holatini inobatga olgan holda ota-

onalar bilan samarali muloqot usullarini belgilaydi. Har bir oilaning farzand tarbiyasiga bo'lgan qarashlari va uslublari o'ziga xos bo'lganligi sababli, individual yondashuvni qo'llash hamkorlik samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa sifatida shuni aytish mumkin: boshlang'ich ta'limda ota-onalar bilan samarali hamkorlik o'quvchilarning bilim sifati, shaxsiy rivoji, psixologik barqarorligi va maktabdagi ijtimoiylashuv jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Mazkur bobda ko'rib chiqilgan nazariy va psixologik asoslar shuni ko'rsatmoqdaki, pedagogik hamkorlik nafaqat o'quv jarayonining ajralmas qismi, balki ta'limning barqaror rivoji uchun muhim omildir. Ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi hamkorlik bolaning har tomonlama sog'lom rivojlanishi, bilim olishi va ma'naviy tarbiyaga ega bo'lishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu hamkorlik muntazam bo'lishi va bolaning manfaatlarini himoya qilishga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Ana shunda bola ijobiy xulqli shaxs sifatida voyaga yetadi va kelajakda jamiyatga foydali insonga aylanadi. Chunki bola qanday tarbiya olsa, kelajakda shunday fazilatga ega bo'ladi.

Oilada beriladigan tarbiya bolaning axloqiy qadriyatlari, odob-axloqi va dunyoqarashini shakllantiradi. Ota-ona va o'qituvchi o'zaro uzviy hamkorlik qilsa va bolaga ilm bilan birga ma'naviy qadriyatlarni singdirsang, u nafaqat bilimli, balki jamiyatga foydali, mas'uliyatli shaxs sifatida yetishadi. Shu sababli, har bir ota-ona va pedagog bola tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishi, unga nafaqat bilim, balki yaxshi fazilatlarni ham singdirishi muhimdir. Chunki sifatli tarbiya – bu farzandga beriladigan eng qimmatli boylikdir.

ADABIYOTLAR:

1. Zafarov, A. (2022). "Tarbiyaviy ishlar: Ota-onalar bilan hamkorlik."
2. Yunusova, F. (2021). "Ota-onalar bilan psixologik hamkorlik."
3. Mirzaeva, T. (2020). "Ota-onalar bilan maqsadli pedagogik ishlar."
4. Xolmatova, D. (2019). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tarbiyasida ota-onalar ishtiroki."

Onlayn resurslar:

1. www.uzedu.uz - Ota-onalar bilan pedagogik va psixologik hamkorlik haqida maqolalar.
2. www.maktab.uz - Ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish haqida ilmiy maqolalar.

1. Pedagoglar.org

Boshlang'ich ta'lim metodikasi

Ota-onalar bilan hamkorlik metodlari

Ta'limda innovatsion yondashuvlar